

ÚHEL POHLEDU

Covid pomohl českému zdravotnictví

Pandemie odhalila, že naše zdravotnictví se dokáže rychle přizpůsobovat a modernizovat. Nesmí se ale vrátit do starých pořádků

PAVEL HROBŮ
Healthcare
Management Institute

Českému zdravotnictví můžeme poděkovat za to, že vládní chaos nevedl k ještě vyššímu počtu mrtvých. Některé věci šlo udělat lépe, ale celková známka pro zdravotnictví je na opačném pólu klasifikační stupnice než ta, kterou si zaslouží vláda. Kapacity lidí i vybavení sice byly napjaty k prasknutí, ale vydržely a podržely nás všechny.

Klíčová otázka je, co z covidové zkušenosti českému zdravotnictví pomůže v jeho dalším rozvoji. Nemá totiž před sebou nedostatek výzev. Patří k nim zejména stárnutí obyvatelstva, vysoký výskyt chronických onemocnění, nedostatek lékařů a sester a velký otazník, jak se bude vyvíjet ekonomika a do jaké míry bude vyčerpaný státní rozpočet moci nadále přidávat peníze.

Lidé jsou nejdůležitější

Máme ale i na čem stavět. Vedle lidí a vybavení, kteří obstáli v zatěžkávací zkoušce, je to možnost využít nových technologií a předělat způsob poskytování zdravotní péče tak, aby odpovídaly potřebám dnešní doby.

Naprostě zásadní, byť nepřekvapivou zkušeností z pandemie je primární důležitost personálu a jeho schopnosti rychle se adaptovat na nové situace. Přístroje se dají rychle dokoupit nebo vyrobit, lůžek máme dostatečné množství, ale skutečným úzkým místem je dobře vyškolený a motivovaný personál. Lidé jsou základem zdravotnictví a jejich rozvoj musí být v centru pozornosti, ať už mluvíme o férovém ohodnocení, vzdělávání a rozvoji nových kompetencí, nebo organizaci práce, která vede k co nejlepšímu využití personálu a zároveň nedopustí jeho vyhoření.

Vedle lidí představují největší naději na zlepšení dostupnosti a kvality

Změny i v postelích. Některé nemocnice po covidu plánují lůžka tak, aby se mohly postarat o infekční pacienty zvlášť. FOTO MAFRA - PETR TOPÍČ

péče změny v organizaci práce s pomocí moderních technologií. Některé z nich jsme si mohli vyzkoušet v době pandemie a zjistit, že je dokážeme zavést mnohem rychleji a úspěšněji, než jsme si mysleli. A tato zkušenost nám může velice prospět i v budoucnosti. Například přeškolení, a tedy širší uplatnění personálu umožňuje zavádění společných lůžkových fondů, zejména v menších nemocnicích. Namísto tradiční struktury oborových oddělení tak můžeme mít společnou část nemocnice pro chirurgické obory, jinou pro obory interní a další pro péči o matku a dítě. Výsledkem jsou nižší nároky na počet sester při možnosti zachovat široké spektrum poskytovaných služeb. Dalším příkladem potřebných změn,

Prležitostí je poskytování zdravotní péče na dálku. Co bychom během pandemie dělali bez elektronických receptů?

”

kteří najednou šly lépe než dříve, je spolupráce nemocnic na úrovni regionu, obvykle kraje. Bránilo jí lpění na starých zvycích, různí zřizovatelé nebo

majitelé jednotlivých nemocnic, někdy i nesmyslné předpisy. A přesto se během pandemie v mnoha krajích rozvíjela velmi úzká spolupráce, zahrnující výměnu pacientů a informací, někdy i personálu.

Obě výše uvedené změny jsou naprostě klíčové pro zachování role a častěji i existence menších nemocnic. Centralizace specializované péče a další medicínské i celospolečenské vlivy vedou k tomu, že jejich dosavadní podoba je neudržitelná – v mnoha případech už dnes kvůli nedostatku personálu a dlouhodobě i ekonomicky. Řešením jsou právě vnitřní změny typu společného lůžkového fondu a úzká spolupráce a dělba práce mezi nemocnicemi v rámci regionální sítě. Již transformo-

vané nemocnice se sníženým množstvím akutních lůžek (tzv. nemocnice komunitního typu) se v rámci zvládnutí epidemie osvědčily velmi dobře, zejména ve spolupráci s blízkými specializovanějšími nemocnicemi.

Zkušenosti s covidem-19 vedou i ke změnám v designu nemocnic. Řada z nich přehodnotila své rozvojové plány tak, aby byla schopna postarat se odděleně o infekční a běžné pacienty, a to jak na urgentním příjmu, tak na lůžkách. Samozřejmě počítají i s možností násobného navýšení počtu těchto pacientů, a tedy rychle adaptace běžných lůžek pro jejich potřeby, včetně zásobení kyslíkem a monitorování pacientů.

Hlavně to nepromarnit

Další příležitostí je poskytování zdravotní péče vzdáleným způsobem. Co bychom během pandemie dělali bez elektronických receptů? Navíc řada ambulantních zařízení dokázala vzdáleným způsobem poskytovat široký rozsah péče, zejména pacientům s chronickými nemocemi, například diabetikům. Na základě těchto zkušeností můžeme i v budoucnu snížit počet potřebných návštěv, pokud pacientům dokážeme poskytnout dostatečnou podporu po telefonu, přes videokonzultace nebo webové a mobilní aplikace. Právě tady leží naděje na zvýšení komfortu pacientů i na udržení dostupnosti péče při nedostatku lékařů v některých regionech a odbornostech.

Co musíme udělat, abychom těžce nabyté zkušenosti nepromarnili? Především neupadnout zpět do starých pořádků. Potřebujeme odpovídající regulaci, například nový zákon o elektronizaci zdravotnictví, a odpovídající dlouhodobé financování nových forem péče a technologií. Je třeba se ptát ministerstva zdravotnictví a zdravotních pojišťoven, jak toto zajistí. Poskytovatelé zdravotní péče už ukázali, že se dokážou změnám přizpůsobit.

Autor působil tři roky jako náměstek ministra zdravotnictví

DISKUSE

Únos západního sebeuspokojení

ŚLAWOMIR SIERAKOWSKI
polský sociolog
a publicista

Běloruský prezident Alexandr Lukašenko znovu předvedl, jak daleko je ochoten zajít, aby rozdrtil soupeře. Třídvacátého května vyslal do vzduchu stíhačku MiG-29 s rozkazem donutit k přistání civilní letadlo na lince z Athén do Vilniusu, a to krátce předtím, než toto letadlo opustilo běloruský vzdušný prostor. Cílem bylo zadržet Romana Protaseviče, bývalého šéfredaktora běloruského opozičního a informačního kanálu *Nexta*. A to se také stalo.

Proč je EU, který už čelí sankcím USA a Ře, ochoten zajít tak daleko, není tak těžké odhadnout. *Nexta* je Lukašenkovým veřejným nepřitelem číslo jedna. Je víc než jen obyčejným zpravodajským portálem s miliony sledujícími na sociálních platformách (zejména na Telegramu). Je to zdaleka nejvýznamnější informační kanál v Bělorusku od srpnových podvodných prezidentských voleb.

Kromě informací o násilných razích běloruských bezpečnostních složek proti pokojným demonstrantům poskytovala *Nexta* také pokyny, kdy, kde a jak by se Bělorusové měli mobilizovat během podzimmích celostátních masových protestů proti Lukašenkovu falešnému volebnímu vítězství.

Její nedělní výzvy k Národnímu pochodu za svobodu přitáhly do minských ulic plných 200 000 demonstrantů. A všichni ti věděli, co mají dělat, díky Protasevičovi a jeho kolegovi, zakladateli *Nexty* Štěpanu Putilovi.

Po tomto povstání propadl Lukašenkův režim panice a měl pro to dobrý důvod. *Nexta* shromažďovala a sdílela informace a fotografie z celého Běloruska. Každý vzkaz, každý snímek, které zveřejnili, se okamžitě začaly šířit po celém Bělorusku i ve světě.

K síle *Nexty* pomohlo to, že sídlí mimo Bělorusko, ve Varšavě. Lukašenkův režim tak nemohl vypnout její internetové připojení a nemohl uvěznit či postřílet její představitele, jako to dělal v Bělorusku. Dováděla ho ke vzteku skutečnost, že protesty neřídí ani tak Světlna Tichanovská, pravděpodobná vítězka srpnových voleb, nýbrž těžko uchopitelná mediální organizace mimo běloruské hranice.

Lukašenkova taktika

Po březnovém uvedení dokumentárního filmu, v němž *Nexta* odkrývá Lukašenkovo pokoutně nabyté bohatství, je ochotný udělat vše, jen aby pokračil své úhlavní nepřáteli, kterým je něco přes dvacet let. *Nexta* je pro něj úhlavním kamenem, na němž stojí všechny ostatní fronty odporu.

Protože letadlo společnosti Ryanair mělo v době incidentu mnohem blíže do Vilniusu než do Minsku, není tvrzení Lukašenkova režimu, že nouzově přistání v běloruském hlav-

ním městě si vyžádala přítomnost bomby na palubě, ani trochu věrohodné. Jakmile letadlo dosedlo v Minsku, Bělorusové naoko prohledali letadlo, načež rychle zadrželi mladého disidenta a jeho přítelkyni.

Zadržení Protasevičovy přítelkyně přitom patří ke klasickým metodám KGB (jak se běloruská bezpečnostní služba stále nazývá), zvláště pokud je vedeno záměrem vynutit si doznání. Protasevič je pro Lukašenka mimořádně cenným úlovkem. Den po Protasevičově únosu zveřejnil režim video, na němž se zadržený přiznává k účasti na předchozím protestu.

Stejnou taktiku používá režim i proti Tichanovské, jejíž manžel je už ve vězení. Když Tichanovskou po počátečních srpnových protestech v Minsku poprvé unesli, byla donucena nahrát projev, v němž vyzývá k ukončení povstání – s největší pravděpodobností poté, co viděla, jak jejímu muži vyhrožují mučením. Později byla vyhnána ze země, a protože v Bělorusku tyto metody každý zná, nikdo jí nevěřít, že se převážně drží v ústraní.

Únos má vyslat jasný vzkaz opozici: „Vaše dny jsou sečteny. Jste zrádci a my zrádce zabijeme.“ A Evropské unii hodil prezident rukavici: „Můžeme si z vás tropit bláznů, kdykoliv se nám zlíbí, a vy nám neublížíte, protože jste slabí.“

Tyto závěry nejsou neopodstatněné. Kreml otrávil Navalného nervovou látkou a nezaplátil za to téměř nic. Spojené státy, Velká Británie

a EU sice vyjádřily znepokojení, zavedly symbolické sankce, Rusko ale zareagovalo tím, že poslalo Navalného do pracovního tábora.

Když Česká republika oznámila, že Rusko stálo v roce 2014 za výbuchy v municičním skladu, kde zemřeli dva lidé, byla reakce stejná. Administrativa prezidenta Bidena dokonce upustila od sankcí vůči firmě, která staví plynovod Nord Stream 2. Hlavní slovo mají zjevně peníze, nikoliv principy.

Dokázali jsme je varovat?

Lukašenko se drží Ruska. Kreml se už dlouho vyzívá ve ztrapňování zahraničních bezpečnostních služeb, které se snaží chránit opoziční předáky – obvykle to dělá tak, že na tyto disidenty zaútočí agenturám přímo pod nosem, jako v případě pokusu o atentát na Sergeje Skripala.

Vzhledem k tomu, že *Nexta* má sídlo v Polsku, je namístě otázka, zda polské úřady učinily vše, co bylo v jejich silách, nebo zda dělaly vůbec něco pro to, aby Protaseviče ochránily a varovaly jeho i kolegy. Mělo být zřejmé, že Protasevičovi s Putilem hrozí nebezpečí. Je dobře známo, že Rusko i Bělorusko útočí na osoby, které pokládají za zrádce, i když se nacházejí v zahraničí. A nyní víme, jak daleko jsou kvůli tomu ochotny zajít.

Autor je zakladatel hnutí Krytyka Polityczna, ředitelem Institutu pokročilých studií ve Varšavě a členem německé Rady pro zahraniční vztahy.

DOPISY REDAKCI

U ministra nešlo jen o opomenutí

Ad LN 26. 5.: Arenbergera udolali majetkoví kostlivci

Připomeňme si – institut majetkového příznání byl zaveden pro vysoké státní úředníky, ředitele významných státních institucí a členy vlády a parlamentu, aby prokázali, že během vykonávání funkce nenabývali majetek nad rámec svých příjmů, a tedy nezneužili funkci ke svému obohacení. Pokud pan bývalý ministr Arenberger jako ředitel velké fakultní nemocnice neuvěděl ve svých majetkových příznáních většinu svých nemovitostí a jiných příjmů, tento institut u něj zcela pozbyl tohoto smyslu. Tomu, že se jednalo o „opomenutí“, nevěří asi nikdo. Podle mne se tímto pan doktor diskvalifikoval pro jakoukoliv vysokou funkci ve službách státu, což znamená, že jeho návrat do ředitelského křesla FN Královské Vinohrady by měl být s ohledem na výše uvedené nemyslitelný.

V majetkové aféře pana ministra mimochodem zaperil pan premiér svým vyjádřením, že pan ministr podcenil, že na úrovni ministra jsou majetková příznání a ostatní věci podstatně přísnější (myšleno než u ředitele velké státní nemocnice) – neuvěřitelný výrok u premiéra a šéfa hnutí, které se od počátku deklaruje jako protikorupční.

MUDr. Aleš Jakeš, Nemile

Názory v této rubrice nemusejí vyjadřovat stanovisko redakce